

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1

Το Λονδίνο, το συσπειρωμένο, κουλουριασμένο τέρας, έχει κι αυτό την ανάγκη να αναπνέει, όπως όλα τα τέρατα – και πράγματι αναπνέει, αν και με τον αόριστο, ασαφή, κακοήγη τρόπο του. Το ζωτικό του οξυγόνο το συνθέτουν οι εργαζόμενοι κάτοικοι των προαστίων, κάθε λογής άνδρες και γυναίκες, που κάθε πρωί τούς ρουφάει ένας απείρως πολύπλοκος αναπνευστικός μηχανισμός αποτελούμενος από τρένα και τερματικούς σταθμούς, τους διοχετεύει στα παντοδύναμα, μπουκωμένα του πνευμόνια, τους κρατάει εκεί για κάμποσες ώρες και μετά, το βράδυ, τους αποβάλλει, εκπνέοντας βίαια, μέσα από τα ίδια κανάλια.

Οι άνδρες και οι γυναίκες πιστεύουν ότι μπαινοβγαίνουν στο Λονδίνο με τη θέλησή τους, όμως κάνουν λάθος· μάλλον το κουλουριασμένο τέρας δίνει τον ρυθμό.

Η περιοχή που επηρεάζεται απ' αυτήν τη βρομερή ανάσα εκτείνεται στην πραγματικότητα πέρα απ' ό,τι συνήθως ονομάζουμε προάστια – σε πόλεις, χωριά, συνοικίες που απέχουν από την πρωτεύουσα εικοσιπέντε μίλια, ή και περισσότερο. Ένα απ' αυτά ήταν το Τέιμς Λόκντον, μια μικρή πόλη χτισμένη στις όχθες του ποταμού λίγα μίλια μακρύτερα από το Μείντενχεντ, πάνω στη σιδηροδρομική γραμμή που έφερε το όνομά του.

Οι συνθήκες: σφοδρός πόλεμος, δριμύς χειμώνας, ανυπόφορες διακοπές ρεύματος όλο τον Δεκέμβριο. Το τρένο των 6.03 από το Πάντινγκτον έμπαινε ξεφυσώντας στον σταθμό του

Τέιμς Λόκντον, περίπου στις επτά και τέταρτο. Τα φρένα του στρίγγλιζαν –το Τέιμς Λόκντον ήταν τερματικός σταθμός– κι ένας παρατεταμένος, οργισμένος συριγμός ακουγόταν. Αυτός ο συριγμός, μέσα στο σκοτάδι του σταθμού, θα μπορούσε να είναι ο ήχος της ύστατης, εξουθενωμένης ανάσας του τέρατος που εξέπνεε ανθρώπους σε τούτο το παραποτάμιο προκεχωρημένο φυλάκιο, μια ανάσα που επισφράγιζε την καθημερινή του ισχύ και οροθετούσε την αδιαμφισβήτητη επικράτειά του. Απόψε, ωστόσο, θα μπορούσε να είναι απλώς η στοναχή της μηχανής, που ξεφυσούσε ανάμεσα στα δόντια της ενάντια στην παγωνιά.

Κάποιος που θα περίμενε να συναντήσει έναν φίλο του στην αποβάθρα, θα έβλεπε τις πόρτες των βαγονιών να ανοίγουν διάπλατα, απότομα, όλες μαζί (λες κι είχε επικρατήσει κάποιος πανικός μέσα στο τρένο), και την επόμενη στιγμή, μια μικρή στρατιά από νοσταλγούς των εστιών τους, σε πλήρη σχηματισμό, έτοιμους για επίθεση, να ορμούν προς το αμυδρό, θαμπό φως που τρεμόσβηνε, όμοιο με ασθενικό φεγγαρόφωτο, πάνω από τις μπάρες για τον έλεγχο των εισιτηρίων. Εκείνοι που είχαν βγει από τους πρώτους, περνούσαν αμέσως, σύντομα όμως ο πυρετός του πλήθους προκαλούσε φρακάρισμα: μια αργόσυρτη ουρά από επιβάτες έσερναν τα πόδια τους· τα πράσινα εισιτήριά τους αποσπώνταν από τα χέρια τους, μέσα στο μοχθηρό σελιγνόφως.

Με το που διάβαιναν την μπάρα, οι ταξιδιώτες έκαναν το ξύλινο πάτωμα να τραντάζεται καθώς προσπερνούσαν τα εκδοτήρια κι έβγαιναν στην κατασκότεινη νύχτα. Εδώ, περιμένοντας τους πλούσιους ή τους παραφορτωμένους με αποσκευές, μόλις διακρίνονταν λίγα αυτοκίνητα και ταξί να παραμονεύουν σιωπηλά, ή να δονούνται ανεπαίσθητα με αναμμένες τις μηχανές, ή να κυλούν αργά, προσεκτικά, μακριά από τον σταθμό. Φακοί άναβαν κι έσβηναν, σαν πυγολαμπίδες. Κι αυτές οι πυγολαμπίδες απομακρύνονταν προς όλες τις κατευθύνσεις, σε

μια ατμόσφαιρα που απέπνεε ανακούφιση, εγρήγορση μέσα στα σκοτάδια και ανανεωμένη, οδυνηρή επίγνωση του τσουχτερού κρούου.

Για να φτάσει στο Τεϊοποτείο Ρόζαμουντ (που δεν ήταν πια Τεϊοποτείο αλλά πανσιόν) η δεσποινίς Ρόουτς, τριάντα εννέα ετών και γραμματέας (με επιπρόσθετες ευθύνες) σε έναν εκδοτικό οίκο του Λονδίνου, είχε δύο επιλογές: είτε να στρίψει προς τα αριστερά και να διασχίσει τους εμπορικούς δρόμους, είτε να στρίψει προς τα δεξιά και να περάσει μπροστά από τα σπίτια που υψώνονταν κατά μήκος της προκυμαίας. Η μια διαδρομή δεν ήταν συντομότερη από την άλλη – πέντε ή έξι λεπτά η κάθε μια. Συνήθως διάλεγε τον δρόμο που περνούσε απ' το ποτάμι, γιατί το ποτάμι, έτσι όπως κυλούσε τα γκριζα του νερά ανεμπόδιστα, ελεύθερα, σε άεναη ροή, της έδινε την αίσθηση μιας σύντομης απόδρασης: ήταν σαν να' παιρνε μιαν «ανάσα», σαν να γινότανε για λίγο μια παραθερίστρια που σουλατσάρει ανέμελα στην παραλία, σε κάποιες παραθαλάσσιες διακοπές – κι αυτό παρά το γεγονός ότι δεν μπορούσε να δει το ποτάμι ούτε και τίποτ' άλλο, εκτός από τις άλλες πυγολαμπίδες που διασταυρώνονταν μαζί της και τα μπαλώματα του πλακόστρωτου που πρόβαλλαν μπροστά της κάτω από τις ακτίνες του φακού της.

Άκουσε ένα ζευγάρι ξεπαγιασμένων ανθρώπων να μουρμουρίζει και να παραπατάει πίσω της και ένα άλλο ζευγάρι να μουρμουρίζει και να παραπατάει μπροστά της. Ένας μοναχικός πυγολαμπιδοφόρος την πλησίασε με αβέβαιο βήμα. Η γη ήταν τυλιγμένη στο σκοτάδι, κρυμμένη από τ' αστέρια· το ποτάμι και η όμορφη γέφυρα του δέκατου όγδοου αιώνα ήταν κρυμμένα από τους ανθρώπους: οι άνθρωποι ήταν κρυμμένοι ο ένας από τον άλλον. Αυτό ήταν ο πόλεμος στα τέλη του 1943.

Στο τζάμι της πόρτας της Ρίβερ Σαν – της πιο μοντέρνας και δημοφιλούς μπυραρίας του Τέιμς Λόκντον, που υψωνόταν σε

μια γωνία απέναντι απ' το ποτάμι και τώρα την προσπερνούσε η δεσποινίς Ρόουτς στα αριστερά της– διέκρινε την ασθενική λάμψη της χαρούμενης λέξης «ΑΝΟΙΧΤΟ» μέσα από το διάφανο βιολετί της κόλλας συσκότισης. Ακόμα όμως κι αυτό το σύμβολο φωτός και καλωσορίσματος έδινε την εντύπωση του κρυφού, του αποσιωπημένου, έτσι που το είχαν αναγκαστικά καλύψει και η φαντασία οργιάζε στήνοντας στο εσωτερικό της παμπ σκηνές λαθραίων και μυστηριωδών απολαύσεων, λες και η Ρίβερ Σαν ήταν κανένα μπορντέλο στις όχθες του ποταμού και όχι μια νοικοκυρεμένη συνοικιακή μπυραρία.

Όταν έφτασε στη γέφυρα, έστριψε προς τα αριστερά και προσπερνώντας την εκκλησία ανηφόρισε την Οδό Τσερτς. Το Τείσοποτειό Ρόζαμουντ βρίσκονταν στα μισά της ανηφόρας, στα αριστερά.

Καθώς τα μάτια της αδυνατούσαν να διαπεράσουν τα σκοτάδια, αναπαρέστησε νοερά την Οδό Τσερτς, και μάλιστα πιο ζωνρά, εξαιτίας της μαυρίλας· τη φαντάστηκε με τη φωτεινότητα που πυρώνει τα βλέφαρα ενός άπνου ανθρώπου, όταν, αφού έχει μείνει επί ώρα με το βλέμμα στυλωμένο στον γλόμπο της οροφής, σβήνει ξαφνικά το φως και κλείνει με το ζόρι τα μάτια του. Την έβλεπε να φεγγοβολά μέσα στην καλοκαιρινή λιακάδα – έβλεπε τούτη τη φαρδιά, αλλά μικρή σε μήκος εμπορική οδό, η οποία, παρότι ήταν δευτερεύουσα σε εμπορική σημασία σε σχέση με την οδό Χάι, απέπνεε κάτι πιο εκλεπτυσμένο και θεωρείτο πιο αριστοκρατική, ίσως εξαιτίας του πλάτους της και της εκκλησίας στο τέρμα της. Έβλεπε κάθε κατάστημα και κάθε κτήριο – το γκαράζ, την παμπ, την Τράπεζα, το χασάπικο, το καπνοπωλείο, το σιδηροπωλείο, τα τείσοποτεια και τα εστιατόρια και όλες τις άλλες βιτρίνες που ξετυλίγονταν διαδοχικά, στο επίπεδο του δρόμου, και εμβόλιζαν σαν σφήνα το πολεοδομικό σχέδιο· ένιωθε πώς ασφυκτιούσε το χαριτόβρυτο, το αυθεντικό και το παλιό, στριμωγμένο πλάι στο

σχιζοφρενικό, το κίβδηλο, το ψευδομεσαιωνικό. Αυτή η ανοίκεια συνύπαρξη ήταν χαρακτηριστικό στοιχείο του Τέιμς Λόκντον, αυτού του οικισμού που ήταν κατά το ήμισυ πόλη και κατά το ήμισυ χωριό, και τον οποίο θα ανακήρυσσε ανενδοίαστα («πολύ χαριτωμένο») ένας χρηματιστής ή πράκτορας στοιχημάτων, αν τύχαινε να τον διασχίσει εν καιρώ ειρήνης με το αυτοκίνητό του, επιστρέφοντας στο υπερθερμασμένο διαμέρισμά του σε κάποια λονδρέζικη πολυκατοικία – γιατί αυτό ήταν πάνω απ' όλα: ένας τόπος τον οποίο απλώς διέσχιζες.

2

Μπαίνοντας στο κτήριο από την μπροστινή πόρτα, μπορούσε με τον ίδιο ακριβώς τρόπο να δει και το Τείοποτείο Ρόζαμουντ – εκείνο το κάπως στενό, τριώροφο οίκημα από κόκκινα τούβλα, σφηνωμένο ανάμεσα σ' ένα αποκαρδιωμένο κατάστημα παιχνιδιών από τη μια πλευρά και ένα παλαιοπωλείο από την άλλη. Είδε το αψιδωτό παράθυρο του υπογείου, που προεξείχε στο πεζοδρόμιο εμποδίζοντας τους πεζούς, και πάνω απ' αυτό, κάτω από τα παράθυρα του πρώτου ορόφου, τη στενόμακρη, μαύρη, ξύλινη ταμπέλα με τα ξεθωριασμένα χρυσά γράμματα σ' όλο της το πλάτος, («Τείοποτείο Ρόζαμουντ»). Όμως τώρα, από τότε που ξέσπασε ο πόλεμος, δεν ήταν πια το Τείοποτείο Ρόζαμουντ, αλλά απλώς ο «Ξενώνας Πέιν»). Η κυρία Πέιν θα είχε κατεβάσει την ταμπέλα αν τα χρυσά γράμματα δεν είχαν ξεφτίσει και δεν είχαν ξεθωριάσει τόσο που κανένας σώφρων περαστικός δεν θα φανταζόταν ότι εάν έμπαινε ήταν πιθανό να παραγγείλει τσάι. Μολαταύτα, το καλοκαίρι, κάποιοι περαστικοί, μάλλον ξετρελαμένοι από τον καύσωνα, συνέχιζαν να μπαίνουν με αυτήν την ιδέα στο μυαλό τους και σιωπηρά διαπίστωναν το λάθος τους.

Τι σήμαινε αυτό το «Ρόζαμουντ»; Προς τι, για όνομα του Θεού, αυτό το Ρόζαμουντ; Ήταν το τέιον η προσφιλής συνήθεια κάποιας παλαιάς Ροζαμούνδης μήπως; Η κυρία Πέιν δεν ήταν σε θέση να εξηγήσει την προέλευση του ονόματος, και κανείς άλλος δεν είχε να προσφέρει κάποια άλλη ερμηνεία. Αυτή η δραστήρια, γκριζομάλλα, διοπτροφόρος χήρα δεν ενδιαφερόταν για τη γνώση, μόνο για το κέρδος. Είχε αγοράσει το Τείιοπο-τείο Ρόζαμουντ τέσσερα περίπου χρόνια πριν από τον πόλεμο και με ελάχιστα περιθώρια κέρδους το διηύθυνε ως αίθουσα όπου προσφέρονταν τσάι και γλυκύσματα μέχρι το ξέσπασμα του πολέμου· τότε, με τη γενική εκκένωση του Λονδίνου, είδε ότι ο χώρος προσφερόταν και έσπευσε να τον μεταμορφώσει με σκοπό να τον μετατρέψει σε πανσιόν. Η πρωτοβουλία της διακαϊώθηκε και με το παραπάνω, γιατί όταν εξαπολύθηκε το blitz, ο πρώτος βομβαρδισμός του Λονδίνου –ενώ στο Τέιμς Λόνκτον κυκλοφορούσαν ακόμη στους δρόμους αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης και η πόλη έμοιαζε με παραποτάμιο Μπλάκ-πουλ¹ σε περίοδο τουριστικής αιχμής–, κατάφερε να γεμίσει τα δωμάτιά της με εξουθενωμένους ανθρώπους, σε οποιαδήποτε τιμή της κατέβαινε να χρεώσει. Και από τότε –ακόμη κι όταν η επίθεση καταλάγιασε, βουλιάζοντας στο μηδέν– η κυρία Πέιν δεν είχε ποτέ δωμάτιο άδειο.

Η δεσποινίς Ρόουτς έκλεισε την πόρτα της εισόδου. Μια μικρή, θαμπή λάμπα πετρελαίου έκαιγε στο χολ, μετά βίας φωτίζοντας το τραπεζάκι, το αστραφτερό, φτηνάρικο, μπρούτζινο ανατολίτικο γκονγκ και την πρασινο-μπεζ επιστολοθήκη, περασμένη χιαστί με μαύρη μονωτική ταινία. Η κυρία Πέιν είχε κόψει το ρεύμα στα πλατύσκαλα των ορόφων απλώς βγά-ζοντας τους γλόμπους – προς επικουρία και στήριξη της σκλη-

1. Δημοφιλές θέρετρο στη βορειοδυτική ακτή της Αγγλίας.

ρά χειμαζόμενη χώρας της, του γενικού πνεύματος της συσκότισης και των οικονομικών της πόρων.

Η δεσποινίς Ρόουτς κράτησε αναμμένο τον φακό της όσο ανέβαινε τα σκαλιά. Μια ακόμα μικρή λάμπα έκαιγε στο πρώτο πάτωμα έξω από το «Σαλόνι», πίσω απ' τις κλειστές πόρτες του οποίου μπορούσε ν' ακούσει (συνειδητοποιούσε τώρα ότι την άκουγε προκαταβολικά σ' όλο τον δρόμο από τον σταθμό) τη φωνή του κυρίου Θουέιτς, να βροντάει ένρινη, ακούραστη, ακατάβλητη...

Συνέχισε να ανεβαίνει, προσπέρασε ένα ακόμα πλατύσκαλο, βυθισμένο στο απόλυτο σκότος, κι έφτασε στον τελευταίο όροφο και στο δωμάτιό της, που έβλεπε στην οδό Τσερτς.

Κατάλαβε ότι δεν είχαν περάσει τις μπλε κόλλες στα παράθυρα και το έκανε η ίδια. Μερικές φορές φρόντιζε η καμαριέρα για τη συσκότιση, αλλά δεν ήταν να βασίζεσαι πάνω της. Η ευθύνη ανήκε ολοκληρωτικά στους ενοίκους και ήταν αφορμή για ένα από τα διαβόητα σημειώματα της κυρίας Πέιν – *Nota Bene*. Οι πελάτες θα θεωρούνται προσωπικά υπεύθυνοι για τη συσκότιση στα δωμάτιά τους, ένα κομμάτι χαρτί, ευλόγως καρφιστωμένο (η κυρία Πέιν θεωρείτο τέρας λογικής) κάτω από τον διακόπτη του ηλεκτρικού. Η κυρία Πέιν άφηνε ή καρφίτσωνε σημειώματα παντού, οπουδήποτε, σημειώματα ολιγόλογα αλλά αναρίθμητα – πράγμα που έκανε τους ενοίκους να νιώθουν τότε τότε ότι στο Τείσοποτείο Ρόζαμουντ διεξαγόταν κάτι σαν κυνήγι θησαυρού, αλλά ένα δυσάρεστο, υποτιμητικό κυνήγι θησαυρού. Όλες οι καινοτομίες εξαγγέλλονταν με σημειώματα: όλες οι προσαρμογές και οι διευθετήσεις διακηρύσσονταν εγγράφως. Οι πεπειραμένοι ένοικοι γνώριζαν πως αν έκαναν και το παραμικρό βήμα προς μια πρωτότυπη και ασυνήθιστη κατεύθυνση το πολύ μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες θα τους επανέφερε στην τάξη ένα αιχμηρό σημείωμα: ως εκ τούτου είχαν παραιτηθεί από κάθε πρωτοτυπία.

Η δεσποινίς Ρόουτς γύρισε τον διακόπτη πλάι στην πόρτα, και αντίκρισε το δωμάτιό της στο αδύναμο φως του γλόμπου που κρεμόταν από το ταβάνι στη μέση του δωματίου, μ' ένα σκίαστρο από ροζ περγαμηνή. Είδε το ροζ συνθετικό –σε απομίμηση μεταξιού– κάλυμμα που λαμπύριζε και γλιστρούσε κι έπεφτε πάνω από την κάσα του κρεβατιού η οποία δεν ξεχώριζε από το ξύλινο πάτωμα και συχνά σκόνταφτες πάνω της. Είδε τις κόκκινες καρώ βαμβακερές κουρτίνες (τραβηγμένες πάνω από τις μπλε κόλλες της συσκότισης), που κρέμονταν από ένα μπρούτζινο κουρτινόξυλο και ποτέ δεν ενώνονταν στη μέση, κι αν, σε μια στιγμή ανυπομονησίας, τις τραβούσες με δύναμη να συνατηθούν έφευγαν από τα πλάγια· είδε τη δρύινη σιφονιέρα με τη λεκιασμένη επιφάνεια και τον καθρέφτη που έγερνε επίσφਾਲώς, στερεωμένος υπό σωστή γωνία μ' ένα πατικωμένο σπιρτόκουτο σφηνωμένο στη βάση του. Είδε το τραπεζάκι από λυγαριά κοντά στο κρεβάτι, όπου ήταν ακουμπισμένο το ρολόι της με το δερμάτινο λουράκι και τα ψηφία που φωσφόριζαν· δεν είδε πορτατίφ γιατί δεν υπήρχε, επειδή η κυρία Πέιν δεν ενέκρινε την ανάγνωση στο κρεβάτι. Είδε το τζάκι που άναβε με φωτιά, με τα γύψινα κολωνάκια του κίτρινα και ετοιμόρροπα, και τη θλιβερή, σβηστή του εστία. Είδε τον μικρό πορσελάνινο νιπτήρα με το τρεχούμενο νερό και τις ενδείξεις H και C¹ στα ρουμπινέ (το H υπερβολικά H κάποιες δραματικές στιγμές, αν και σπανίως πραγματικά τρεχούμενο, αλλά μάλλον βασανιστικά ελάχιστα, κυλώντας στάγδην, και το C τσουχερά C, αν και απαρασάλευτα τρεχούμενο). Είδε τη ροζ ταπετσαρία με το πιτσιλωτό σχέδιο, που θύμιζε δερματική ασθένεια· και στη μια γωνία είδε στοιβαγμένα τα «βιβλία» της, θησαυρούς που είχε διασώσει από τον βομβαρδισμό του Λονδίνου, αλλά για τους οποίους δεν είχε ακόμη αποκτήσει ράφι.

1. H: hot, ζεστό, και C: cold, κρύο.

Αυτό ήταν το ροζ μπουντουάρ της δεσποινίδας Ρόουτς στο Τέιμς Λόκντον, πριν από το βραδινό δείπνο. Προτού πλυθεί, κοίταξε ό, τι από τον εαυτό της μπορούσε να δει στον καθρέφτη, τη λεπτή, όμοια με πουλιού μύτη, το αδύνατο πρόσωπο και τη σφύζουσα από υγεία επιδερμίδα της (τόση υγεία αντέβαινε προς την ομορφιά) – μια επιδερμίδα ξωμάχου, αργασμένη από τον ήλιο και τον άνεμο, με το ομοιόμορφο κοκκινωπό χρώμα του τούβλου, υφή και χρώμα που θα ήταν αδύνατο ή και παράλογο να τα μακιγιάρεις, με οποιοδήποτε τρόπο. Είχε, το ήξερε, την επιδερμίδα της γυναίκας ενός αγρότη και το πρόσωπο πουλιού. Ακόμα και τα μάτια της ήταν σαν του πουλιού – καστανόμαυρα, υγρά, τρυφερά, παρακλητικά, σαστισμένα. Τα μαλλιά της είχαν μιαν απροσδιόριστη καστανή απόχρωση και τα χτένιζε με χωρίστρα στη μέση. Ήταν μόνο τριάντα εννέα ετών, αλλά μπορούσε να την πάρει κανείς και για σαράντα πέντε. Είχε παραιτηθεί από την «ελπίδα» εδώ και χρόνια. Αλλά στην πραγματικότητα, ποτέ δεν είχε οποιαδήποτε ελπίδα. Όπως τόσοι πολλοί από τους ομοίους της –τους ανθρώπους χωρίς ελπίδα–, ήταν υπερβολικά φιλική και έβαζε τα δυνατά της να είναι ευγενική στις συντροφίες και στις συζητήσεις, κι έτσι, καμιά φορά, έδινε την άσχετη προς τον χαρακτήρα της εντύπωση ότι παραήταν εκλεπτυσμένη.

Παραδόξως, αν και είχε απεμπολήσει την «ελπίδα», μόλις πρόσφατα είχε δεχτεί πρόταση γάμου από έναν ηλικιωμένο λογιστή στον εκδοτικό οίκο όπου εργαζόταν – έναν μοχθηρό, ανυπόφορο άνθρωπο που κατά περίεργο τρόπο είχε αντιληφθεί πόσα μπορούσε η ίδια να υποφέρει. Εκείνη τη νύχτα, στο ταξί, αφού τον είχε απορρίψει με λεπτότητα και ευγένεια –«Όχι, είναι αδύνατον, λυπάμαι πολύ, όμως φοβάμαι πως είναι αδύνατον!»–, τα υγρά, τρυφερά της μάτια που κοίταζαν ντροπαλά έξω από το τζάμι του αυτοκινήτου μάλλον εξέφραζαν λιγότερο τη συμπόνοια της προς τον άνδρα που απέρριπτε (μολονότι

αισθανόταν και συμπόνοια) και περισσότερο μια θλιμμένη, βαθιά μοιρολατρική σκέψη: πόσο θα χαιρόταν αν είχε δεχτεί απόψε, ή αν είχε δεχτεί ποτέ στη ζωή της, μια προσφορά που θα μπορούσε να αποδεχθεί με όλη της την καρδιά.

Είχε λεπτή, ευθυτενή κορμοστασιά, αλλά το στήθος της ήταν κάπως επίπεδο. Ήταν κόρη οδοντιάτρου. Είχε δυο αδελφούς: ο ένας, ο πιο μικρός στην οικογένεια, είχε πρόσφατα σκοτωθεί σε αερομαχία. Ο άλλος, αρκετά μεγαλύτερός της, ζούσε στη Βραζιλία και η δεσποινίς Ρόουτς έπαιρνε γράμμα του του μία φορά στα δυο χρόνια. Και οι δυο γονείς της είχαν πεθάνει. Είχε πάει στο πανεπιστήμιο και για ένα διάστημα είχε διατελέσει διευθύντρια σ' ένα προπαρασκευαστικό σχολείο αρρένων στο Χόουβ.

Όταν αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το δωμάτιό της στο Κένζινγκτον λόγω των βομβαρδισμών, γλιτώνοντας τη ζωή της (γιατί ζούσε στο Γουεστ Εντ εκείνη την εποχή), διασώζοντας ωστόσο ελάχιστα από τα μικροπράγματά της, ήρθε στο Τέιμς Λόκντον και στο Τείοποτείο Ρόζαμουντ μετά από πρόσκληση της θείας της. Είχε φιλοξενηθεί για λίγο στο δωμάτιό της, όμως, πολύ σύντομα, η θεία της μετακόμισε στο Γκίλφορντ κοντά σε φίλους, και η δεσποινίς Ρόουτς κράτησε η ίδια το δωμάτιο στον τελευταίο όροφο.

Το Τέιμς Λόκντον ήταν τότε «παράδεισος», με τις σκοτεινές, ήσυχες νύχτες του που μόνο σπάνια τις έσκιζαν οι θριαμβευτικές υλακές των σειρήνων για να σιγήσουν κι αυτές πολύ σύντομα, περιφρονημένες από τη βαθιά σιωπή του ουράνιου θόλου, τη γαλήνη του οποίου δεν απειλούσε ούτε ο μακρινός απόηχος των πυροβόλων και των βομβών που άρχιζαν να πέφτουν. Η άφιξή της είχε προκαλέσει αίσθηση, την είχαν υποδεχθεί σαν αληθινή ηρωίδα, και από τη δουλειά της είχαν δώσει άδεια για ένα δεκαπενθήμερο. Και η πόλη ήταν «όμορφη» και το φαγητό «πολύ καλό» και οι άνθρωποι «πολύ συμπαθη-

τικοί» – ακόμα και ο κύριος Θουέιτς φαινόταν «πολύ συμπαθητικός».

Όμως τώρα, ύστερα από έναν χρόνο εκεί μέσα, ο κύριος Θουέιτς φάνταζε σαν να προήδρευε στην κόλαση.

Θα ξαναγύριζε στο Λονδίνο αν είχε πού να μείνει, ή αν δεν φοβόταν τους πυροβολισμούς και τους βομβαρδισμούς τις νύχτες, ή αν κατάφερε να πάρει κουράγιο, να αψηφήσει τους κινδύνους και να πάρει την πρωτοβουλία της επιστροφής.

Είχε μόλις πλυθεί όταν άκουσε το μικροσκοπικό ανατολίτικο γκονγκ να χτυπάει οξύνθυμα από το χέρι της κυρίας Πέιν. Ωστόσο, προτού κατέβει για δείπνο, κοντοστάθηκε στο δωμάτιό της και κόλλησε το αυτί της στην πόρτα. Αφουγκραζόταν, μήπως ακούσει τη φωνή του κυρίου Θουέιτς, ενόσω από το Σαλόνι όδευε μεγαλοπρεπώς προς την τραπεζαρία του ισόγειου. Μολονότι κατ' ανάγκην έτρωγε στο ίδιο τραπέζι μαζί του, η φύση των αισθημάτων της προς τον κύριο Θουέιτς ήταν τέτοια ώστε προσπαθούσε να καθυστερήσει τη δυσάρεστη στιγμή, να απαλλάξει τον εαυτό της από τον κίνδυνο μιας συνάντησης μαζί του έξω από την πόρτα του Σαλονιού και τη συνακόλουθη υποχρέωσή της να κατεβεί μαζί του τη σκάλα προς το ισόγειο. Αυτή τη νοσηρή της συμπεριφορά την αποκαλούσε νοερά «άσε να κατέβει κάτω πρώτος».

3

Στην τραπεζαρία επικρατούσε μια ατμόσφαιρα ιδιαίτερα και αναίτια δυσάρεστη. Αυτό το σχετικά μικρό δωμάτιο, με το τοξωτό του παράθυρο που προεξείχε στον δρόμο, κάποτε υπήρξε το περίφημο Τείσοποτείο αυτό καθαυτό! Ήταν η αίθουσα μέσα στην οποία κρυφοκοιτούσε βιαστικά, ή κοίταζε αγενώς ο περαστικός που ορεγόταν ένα φλιτζάνι τσάι, απορροφώντας με

όλους του τους πόρους την ποιότητα των γλυκών, τη φινέτσα και τον αριθμό των θαμώνων, το μέγεθος του χώρου, την καθαριότητα των τραπεζομάντιλων, την αναπαυτικότητα της κάθης πολυθρόνας, προτού αποφασίσει να μπει ή να πάει αλλού!... Και από εκείνες τις ημέρες σχεδόν τα πάντα είχαν αλλάξει: αυτό που είχε συμβεί, ουσιαστικά, ήταν ότι ολόκληρο το Τείοποτείο τώρα ανήκε σε όλους τους οικοτρόφους, όλες τις ώρες των γευμάτων (η κυρία Πέιν αναφερόταν με περηφάνια σε «Ξεχωριστά Τραπεζία» στο τυπωμένο της φυλλάδιο). Υπήρχε το ίδιο γλιστερό μουσαμαδένιο πάτωμα με σχέδιο σε απομίμηση παρκέ· υπήρχαν τα ίδια τραπέζια καλυμμένα με κόκκινο καρώ ύφασμα· οι ίδιες φτηνές, μαύρες, ξύλινες καρέκλες με το ψάθινο κάθισμα· οι ίδιες κόκκινες καρώ κουρτίνες (από την εσωτερική πλευρά, πράγμα που δεν πρέπει να ξεχνιέται, αφού τα τζάμια καλύπτονταν από τις μπλε κόλλες της συσκότισης)· τα ίδια κορνιζαρισμένα σχέδια με απεικονίσεις αγροικιών στους τοίχους... Φαντάσματα καλοκαιρινών εκδρομέων στις όχθες του ποταμού στοιχειωναν ακόμη αυτό το δωμάτιο – φαντάσματα εξουθενωμένων οικογενειών, ιδρωμένων πατέρων που επέπλητταν χαμηλόφωνα τα παιδιά τους, νεαρών ανδρών με ανοιχτά κολλάρα και πρόσωπο όμοιο με τσουρουφλισμένο από τον ήλιο έκζεμα, ντροπαλών συζύγων που δεν αντάλλασσαν ούτε λέξη, ποδηλατών με σακίδια και πολλών άλλων... Και ήταν αυτή η απόμακρη, αν και ανεξίτηλη ατμόσφαιρα ενός πολυάνθρωπου καλοκαιριού που έκανε την καρδιά να χωνεύει και να ανέχεται, επίμονα αλλά και μελαγχολικά, το τωρινό κρύο, τον τωρινό ζόφο αυτής της πανσιόν μέσα στον χειμώνα, στον πόλεμο, στη συσκότιση.

Τα τραπέζια με τα κόκκινα καρώ τραπεζομάντιλα ήταν ασφαλώς λιγότερα από όσα υπήρχαν εκείνες τις μέρες και όσα απέμεναν ήταν στριμωγμένα κοντά στο τζάκι του φωταερίου που βρισκόταν στη μέση του τοίχου απέναντι απ' το παράθυρο.

Το δωμάτιο φωτιζόταν από δυο ηλεκτρικούς γλόμπους που κρέμονταν από το ταβάνι – κι αυτοί οι γλόμποι ήταν τόσο αδύναμοι όσο και εκείνος στο δωμάτιο της δεσποινίδας Ρόουτς και σκιάζονταν από την ίδια ροζ περιγαμνή.

Το τραπέζι για τέσσερις, στο οποίο καθόταν ο κύριος Θουέιτς, καταλάμβανε την καλύτερη θέση σε σχέση με το τζάκι· στο ίδιο τραπέζι είχαν τη θέση τους η δεσποινίς Ρόουτς και η κυρία Μπάρατ. Οι άλλοι συνδαιτυμόνες κάθονταν σε τραπέζια για δύο, είτε ανά ζεύγη είτε μόνοι τους.

Το σύστημα των «ξεχωριστών τραπεζιών», όσο καλή προαίρεση και αν είχε, πρόσθετε μια ακόμα δυσάρεστη πινελιά στην κολασμένη μελαγχολία που επικρατούσε στον χώρο. Γιατί, μέσα σ' εκείνο το μικρό δωμάτιο, ήταν αδύνατον να προφερθεί μια λέξη, να ξεσπάσει ένα βηχαλάκι, να πέσει μια φουρκέτα από ένα τραπέζι στο πάτωμα, χωρίς να τ' ακούσουν όλοι οι άλλοι· και η γενική συστολή που προκαλούσε αυτή η κατάσταση επέβαλλε στο δωμάτιο τη σιωπή, την απονέκρωση των συζητήσεων και τελικά την απόλυτη απάθεια την οποία δύσκολα μπορούσε κανείς να αποτινάξει. Φαίνεται πως κανείς δεν τολμούσε να μιλήσει πιο δυνατά από ψιθυριστά· και δυο άνθρωποι, καθισμένοι στο ίδιο τραπέζι, που θα 'θελαν να μιλήσουν ο ένας στον άλλον, ήταν υποχρεωμένοι να επιστρατεύσουν εκείνο τον ένρινο, λαθραίο, μετά βίας ακουστό τόνο τον οποίο χρησιμοποιούν δυο εραστές όταν ετοιμάζονται να ανταλλάξουν ένα φιλή, προκειμένου να μη προσελκύσουν την προσοχή, να μην επιτρέψουν σ' ολόκληρη την αίθουσα να εμπλακεί στις ερωταποκρίσεις της κουβέντας τους.

Κατά καιρούς γινόταν μια προσπάθεια απόδρασης από τη συζητητική φυλακή και ξεσπούσαν κάποιοι αδικαιολόγητα ηχηροί και εύθυμοι διάλογοι από τραπέζι σε τραπέζι· όμως μια τέτοια προσπάθεια ποτέ δεν είχε ελπίδες επιτυχίας. Ενόσω η καμαριέρα περνούσε την πιατέλα με τα λαχανικά από τον ένα

στον άλλον, οι φωνές χαμήλωναν σταδιακά και οι φυλακισμένοι επέστρεφαν στο κελί τους πιο υποταγμένοι παρά ποτέ.

Θα ήταν καλύτερα, φυσικά, αν η κυρία Πέιν είχε επιστρέψει στην πρότερη διευθέτηση της πανσιόν της και είχε επαναφέρει –αντί γι’ αυτήν την αλλόκοτη απομόνωση εν μέσω μιας τόσο στενής γειτονίας– το μακρύ τραπέζι, με την ίδια στην κορυφή, να προεδρεύει σε ένα ελεύθερο, ανεπιτήδευτο κουβεντολόι, στο οποίο όλοι θα αισθάνονταν αναγκασμένοι να συμμετέχουν, όπως σε γιορτή. Όμως δεν της είχε περάσει απ’ το μυαλό να κάνει αυτό το βήμα προς τα πίσω, και, έτσι όπως είχαν εξελιχθεί τα πράγματα, δεν έκανε καμιά προσπάθεια να συνδράμει τους οικονομικούς ώστε να περάσουν καλύτερα, μια και φρόντιζε επιμελώς να μην εμφανίζεται ποτέ κατά τη διάρκεια του φαγητού.

Απ’ αυτήν την άποψη, ο κύριος Θουέιτς αποτελούσε, άθελά του, μια κάπως ανακουφιστική παρουσία. Για μεγάλα διαστήματα οι συνεσταλμένοι συνδαιτυμόνες εγκατέλειπαν κάθε απόπειρα να συζητήσουν και άκουγαν τον κύριο Θουέιτς, ο οποίος δεν ήταν διόλου συνεσταλμένος.

4

*Ω, πόσο χαίρονται οι καλεσμένοι
Όταν το γκογκ του δείπνου τους σημαίνει!*

έτσι πήγαινε η παλιά παρωδία του εκκλησιαστικού αυτού ύμνου. Όμως όλος εκείνος ο ενθουσιασμός είχε σβήσει στο μακρινό παρελθόν. Τώρα μπαίνουν στην τραπεζαρία χωρίς χιρό, σαν να κινούνται με μυστικότητα, κι αρχίζουν να ψιθυρίζουν, σπασμωδικά, τρία ή τέσσερα λεπτά αφού καθίσουν.

Όταν η δεσποινίς Ρόουτς μπήκε στην αίθουσα, όλοι βρίσκονταν στις θέσεις τους και κανείς δεν μιλούσε.

Ο κύριος Πρεστ καθόταν στο ξεχωριστό του τραπέζι και η δεσποινίς Στηλ στο δικό της. Οι δύο νέες, λόγω πολέμου, αφίξεις –οι δυο ντροπαλοί αμερικανοί («υπ'λοχαγούς») που είχαν φτάσει μόλις χτες– είχαν καταλάβει το γωνιακό τραπέζι για δύο και έδειχναν κάπως απομονωμένοι. Ο κύριος Θουέιτς και η κυρία Μπάρατ κάθονταν στο τραπέζι όπου θα καθόταν κι εκείνη.

Το πώς έγινε και («τοποθετήθηκε») σ' αυτό το τραπέζι η δεσποινίς Ρόουτς αδυνατούσε να το θυμηθεί, αλλά η κατάσταση είχε παγιωθεί, δεν μπορούσε να γίνει τίποτε πια. Τίποτε, δηλαδή, πέρα από το να ζητήσει να τη βάλουν σ' ένα τραπέζι μόνη της, πράγμα το οποίο, σε μια αίθουσα και μια ατμόσφαιρα όπως αυτή που επικρατούσε εκεί μέσα, θα έκανε αίσθηση και μάλιστα τόσο ώστε να φέρει σε δύσκολη θέση τη δεσποινίδα Ρόουτς, που πάντα απέφευγε να προσελκύει την προσοχή στο άτομό της.

«Α, καλησπέρα, δεσποινίς Ρόουτς», είπε ο κύριος Θουέιτς κι εκείνη είδε το μυστακιοφόρο, ηλικιωμένο του πρόσωπο να της κάνει μια αστεία, ελαφρά άσεμνη γκριμάτσα. Ήταν μια έκφραση (ή έτσι την προσέλαβε η ιδιαίτερα ευαίσθητη φαντασία της) που φαινόταν να δηλώνει ότι είχε μυριστεί πως τον απέφυγε κατεβαίνοντας από το Σαλόι στην Τραπεζαρία, κάνοντάς τον να χάσει την ευκαιρία να τη βασανίσει για λίγα λεπτά – εξ ου και η επιτιμητική, απειλητική του ματιά. Την ίδια στιγμή, στην έκφρασή του διακρίνονταν κάποια ίχνη ικανοποίησης που την είχε τώρα στη διάθεσή του, ως και ανακούφισης που είχε επιστρέψει στη θέση της και θα ήταν παρούσα στο δείπνο, έκθετη στα βασανιστήριά του – γιατί ήταν πιθανό να είχε κανονίσει να φάει έξω με κάποια φίλη. Ο κύριος Θουέιτς σίγουρα της χτυπούσε στα «νεύρα».

«Καλησπέρα, κύριε Θουέιτς», απάντησε. «Καλησπέρα κυρία Μπάρατ...» και χαμογέλασε αδύναμα και στους δυο, ενώ καθόταν.

Αυτός ο Θουέιτς ήταν ένας μεγάλοςσωμος, ψηλός άνδρας,

ανάμεσα στα εξήντα και τα εβδομήντα. Είχε δροσερή επιδερμίδα και για τα χρόνια του ήταν ασυνήθιστα υγιής και αρρενωπός, αν συνυπολογίσει μάλιστα κανείς πως δεν γυμναζόταν σχεδόν καθόλου. Διατράνωνε με ήπιη και ακούραστη φωνή την ακατάβλητη υγεία του, τον ανδρισμό του. Και κυρίως ήταν σε όλα του σταθερός και μετρημένος. Στο φαρδύ, επίπεδο, μυστακιοφόρο πρόσωπό του (με την ελαφρά πεπλατυσμένη μύτη, λες και είχε φάει κάποτε γροθιά), στα γλαρά, αν και άγρυπνα καστανά του μάτια, στον τρόπο του να μιλά και στον τρόπο του να βαδίζει, ήταν έκτυπος ο σταθερός, αυτάρεσκος, ονειροπόλος, σχεδόν υπνοβατικός χαρακτήρας ενός ανθρώπου που μια ζωή τσαλαπατάει τα αισθήματα των άλλων, ενός άνδρα που η δεσποινίς Ρόουτς ανεπιφύλακτα θα χαρακτήριζε «νταή». Είχε διατηρήσει εκείνο το ασάλευτο, ψυχρό βλέμμα με το οποίο ως παιδί θα ξερίζωνε τα φτερά μιας πεταλούδας, ως μαθητής θα στραμπούλαγε τον καρπό ενός άλλου αγοριού, ως άνδρας θα εξευτέλιζε έναν σερβιτόρο ή έναν κατώτερο, και το οποίο ήταν τώρα προσηλωμένο στη δεσποινίδα Ρόουτς. Ήταν ένα βλέμμα που ποτέ δεν τον εγκατέλειπε εντελώς. Διέθετε κάποια εισοδήματα και είχε ζήσει όλη του τη ζωή σε οικοτροφεία και πανσιόν κάνοντας θόρυβο γύρω από το άτομό του. Τέτοια μέρη, με τις συνεσταλμένες γηραιές κυρίες που στέγαζαν, ήταν κνηγότοποι για το ταμπεραμέντο του – άκρως ταιριαστοί στον χαρακτήρα του και διεγερτικοί της ιδιαίτερης ευγλωττίας και μοχθηρίας του. Εξίσου άγνωστος με τη γυμναστική, του ήταν και ο μόχθος. Κάποτε είχε μια οικογενειακή σχέση με μια νομική εταιρία στο Λονδίνο· όμως κι εκεί ποτέ δεν εργάστηκε σοβαρά, πέρα από το υπέρτατο έργο να βασανίζει υπαλλήλους και δικτυολογράφους. «Α! – ο Θουέιτς γνωρίζει τον Νόμο», ή «Α – Ο Θουέιτς τυγχάνει να γνωρίζει τον Νόμο» ήταν οι προσφιλείς του εκφράσεις. Του άρεσε ιδιαίτερα να υποκαθιστά σπουδαιοφανώς το πρώτο πρόσωπο με το τρίτο.

Είχε στενέψει ακόμα περισσότερο τους ορίζοντές του (ναι, όσο παράδοξο κι αν είναι) έχοντας ταξιδέψει κατά κόρον στο εξωτερικό, όπου επίσης προτιμούσε τα μικρά ξενοδοχεία. Ήταν πάντοτε αξιοπρόσεκτα καθαρός και φορούσε ψηλά λευκά κολάρια και παλιομοδίτικες γραβάτες, πάντα στερεωμένες με καρφίτσα. Είχε ιδιαίτερη προτίμηση στα κοστούμια από ανθεκτικό ύφασμα, στα παλτά με τα φαρδιά πέτα, στα παντελόνια χωρίς ρεβέρ και στις μπότες με λάστιχο στα πλάγια.

Μπορούσε να γίνει ευχάριστος όταν ήθελε, και ήταν γνωστό ότι συχνά γοήτευε ηλικιωμένες κυρίες στα πρώτα στάδια της γνωριμίας τους, μπαίνοντας στον κόπο να τους επιδαψιλεύει μικρές περιποιήσεις. Πίσω από την πλάτη τους, ωστόσο, τις σχολίαζε στους άλλους ενοίκους ή και στους υπηρέτες, αποκαλώντας τις («ασουλούπωτες γριές»), «αποστεγνωμένες γεροντοκόρες» και τα τοιαύτα.

Αφού είπε το «καλησπέρα» του και κοίταξε καλά καλά τη δεσποινίδα Ρόουτς, ο κύριος Θουέιτς φάνηκε προσώρας να εξαντλεί το ρεπερτόριό του κι έμεινε σιωπηλός· κανένας άλλος στο δωμάτιο δεν μιλούσε καθώς η Σίλα, η ιρλανδή υπηρέτρια για όλες τις δουλειές που τώρα έκανε τη σερβιτόρα και ήταν ντυμένη αναλόγως, έσπευδε να μοιράσει τα πιάτα με τη σούπα στα τραπέζια.

Αυτή η σούπα, όπως και τα υπόλοιπα φαγητά, έφθανε στην τραπεζαρία μ' έναν μικρό ανελκυστήρα υπηρεσίας κρυμμένο πίσω από ένα παραβάν σε μια γωνιά του δωματίου. Το φρέαρ του ανελκυστήρα επικοινωνούσε απευθείας με την κουζίνα στο κάτω πάτωμα και συχνά, μέσα απ' αυτό, ξετυλίγονταν συζητήσεις ανάμεσα σε όποιον σερβίριζε τους ενοίκους επάνω και όποιον τροφοδοτούσε τον ανελκυστήρα κάτω – ερωτήσεις, σχόλια και κάπου κάπου παρατηρήσεις φιλόψογης φύσεως, τις οποίες ο από πάνω ούρλιαζε στον από κάτω εις επήκοον των συνδαιτυμόνων, ενώ πληρωμένες απαντήσεις έφταναν αδύνα-

μες από το υπόγειο, πλαισιωμένες από τους τριγμούς της τροχαλίας. Στις μακρόσυρτες παύσεις, όταν κανένας δεν μιλούσε, οι ένοικοι αφουγκράζονταν, σχεδόν υπνωτισμένοι, εκείνους τους θορύβους και τις μανούβρες από τα παρασκήνια.

Δεν είχε καλά καλά αρχίσει ο κ. Θουέιτς να τρώει τη σούπα του –την οποία πάντοτε πασπάλιζε, πρώτα με ψίχουλα από το ψωμί και στη συνέχεια με πιπέρι, με ένα κέφι και μια προσήλωσή που δυσχερατούσε τη δεσποινίδα Ρόουτς– και άνοιξε τη συζήτηση.

«Λοιπόν», είπε. «Οι φίλοι σας φαίνεται ότι διέπρεψαν υπερβολικά – ως συνήθως». Ω, Θεέ μου, σκέφτηκε η δεσποινίς Ρόουτς, όχι πάλι τα ίδια, όχι πάλι τα ίδια.